

Věc C-43/24 [Šipov] ⁱ**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

23. ledna 2024

Předkládající soud:

Varchoven kasacionen sad (Bulharsko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

18. ledna 2024

Navrhovatel v řízení o kasačním opravném prostředku:

K. M. H.

Odpůrce v řízení o kasačním opravném prostředku:

Obština Stara Zagora

Předmět původního řízení

Slučitelnost závazného výkladu vnitrostátní právní úpravy členského státu, který vylučuje jakoukoliv možnost změny záznamů týkajících se pohlaví chápaného pouze jako biologické pohlaví a jména určité osoby v jejích dokladech o osobním stavu, jestliže tato osoba tvrdí, že je transsexuální, s unijním právem

Předmět a právní základ předběžné otázky

Výklad unijního práva na základě článku 267 SFEU

Předběžné otázky

1. Brání zásada rovnosti občanů Unie a zásada volného pohybu, které jsou zakotvené v článku 9 Smlouvy o Evropské unii (SEU) a v člancích 8 a 21

ⁱ Název projednávané věci je fiktivní. Neodpovídá skutečnému jménu žádného z účastníků řízení.

konsolidovaného znění Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU) a stvrzené článkem 7 Listiny základních práv Evropské unie a článkem 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, takové vnitrostátní právní úpravě, která vylučuje jakoukoliv možnost změnit záznam týkající se pohlaví, jména a identifikačního čísla (EGN) v dokladech o osobním stavu navrhovatele, který tvrdí, že je transsexuální?

2. Brání zásada rovnosti občanů Unie a zásada volného pohybu zakotvené v článku 9 Smlouvy o Evropské unii (SEU) a v článcích 8 a 21 konsolidovaného znění Smlouvy o fungování Evropské unie, jakož i zákaz diskriminace na základě pohlaví, rasy nebo etnického původu, náboženského vyznání nebo přesvědčení, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace zakotvený v článku 10 SFEU, které jsou stvrzené článkem 7 Listiny základních práv Evropské unie a článkem 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, jakož i zásada účinného prostředku nápravy takové vnitrostátní judikatury (v projednávané věci výkladové rozhodnutí č. 2/2023, které přijalo valné shromáždění občanskoprávních senátů [Obšto sabranie na graždanskata kolegija] Nejvyššího kasačního soudu [Varchoven kasacionen sad]), podle níž objektivní hmotné právo platné na území členského státu Evropské unie nestanoví žádnou možnost provést v dokladech o osobním stavu žadatele, který tvrdí, že je transsexuál, změnu pohlaví, jména a identifikačního čísla, přičemž žadatel se v důsledku toho dostává do postavení, které je odlišné od postavení, v němž by se nacházel v jiném členském státě, podle jehož judikatury platí opak?

Je přípustná taková vnitrostátní judikatura, která na základě náboženských hodnot a morálních měřítek nepovoluje změnu genderové identity, ledaže by tato změna byla u určitých – intersexuálních – osob nezbytná z lékařských důvodů?

Je přípustná taková vnitrostátní judikatura, která na základě náboženských hodnot a morálních měřítek umožňuje změnu pohlaví pouze v určitých případech a pouze pro určité (intersexuální) osoby z lékařských důvodů, avšak nikoliv v jiných případech změny genderové identity z dalších, jiných lékařských důvodů?

3. Platí povinnost členských států uznat osobní stav jednotlivce konstatovaný v jiném členském státě v souladu s jeho právem, která byla uznána judikaturou Soudního dvora (v rozsudcích ve věcech C-673/16 a C-490/20) týkající se použití směrnice 2004/38/ES a čl. 21 odst. 1 SFEU, i ve vztahu k pohlaví jako podstatné součásti matričního záznamu, a je nezbytné, aby změna pohlaví osoby, která má i bulharskou státní příslušnost, konstatovaná v jiném členském státě byla zapsána do příslušného registru Bulharské republiky?

4. Je s ohledem na právo na spravedlivý proces zakotvené v Listině a EÚLP přípustný takový závazný výklad Ústavy v rozsudku Ústavního soudu (Konstitucionen sad), podle kterého je pojem „pohlaví“ chápán pouze v biologickém smyslu; je tento výklad slučitelný s požadavky unijního práva a může být právní překážkou pro zápis změny pohlaví?

Uplatňovaná ustanovení unijního práva a judikatura Soudního dvora

Smlouva o Evropské unii (dále jen „SEU“), zejména článek 9

Smlouva o fungování Evropské unie (dále jen „SFEU“), zejména články 8, 10, 21 a 267

Listina základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“), zejména článek 7

Směrnice Rady 76/207/EHS ze dne 9. února 1976 o zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy, pokud jde o přístup k zaměstnání, odbornému vzdělávání a postupu v zaměstnání a o pracovní podmínky (dále jen „směrnice 76/207/EHS“)

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení (EHS) č. 1612/68 a o zrušení směrnic 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS (dále jen „směrnice 2004/38/ES“)

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/54/ES ze dne 5. července 2006 o zavedení zásady rovných příležitostí a rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti zaměstnání a povolání (dále jen „směrnice 2006/54/ES“)

Citované rozsudky Soudního dvora:

- Razzouk a Beydoun v. Komise, 75/82 a 117/82, ECLI:EU:C:1984:116
- Defrenne, 149/77, ECLI:EU:C:1978:130
- P. v. S., C-13/94, ECLI:EU:C:1996:170
- Grzelczyk, C-184/99, ECLI:EU:C:2001:458
- Coman a další, C-673/16, ECLI:EU:C:2018:385
- Stolična obština, rajon „Pančarevo“, C-490/20, ECLI:EU:C:2021:1008

Uplatňovaná ustanovení mezinárodního práva

Úmluva o ochraně základních práv a základních svobod (dále jen „EÚLP“), zejména články 8, 9 a 14

Doporučení CM/Rec(2010)5 Výboru ministrů členským státům o opatřeních pro boj s diskriminací z důvodu sexuální orientace a genderové identity přijaté dne 31. března 2010 (přijaté Výborem ministrů Rady Evropy)

Usnesení Parlamentního shromáždění Rady Evropy:

- 2048 (2015) o „diskriminaci transgender osob v Evropě“ ze dne 22. dubna 2015
- 1728 (2010), s názvem „Diskriminace na základě sexuální orientace a genderové identity“ ze dne 29. dubna 2010

Zpráva o diskriminačních zákonech, praktikách a užití násilí vůči osobám z důvodu jejich sexuální orientace a genderové identity (A/H[RC]/19/41) ze dne 17. listopadu 2011

Uplatňovaná judikatura Evropského soudu pro lidská práva (ESLP) ve Štrasburku:

- rozsudek ze dne 25. března 1992, B v. Francie (stížnost č. 13343/87)
- rozsudek ze dne 9. července 2020, Y. T. v. Bulharsko (stížnost č. 41701/16)
- rozsudek ze dne 27. září 2022, P. H. v. Bulharsko (stížnost č. 46509/20)

Uplatňovaná ustanovení vnitrostátního práva

Konstitucija na Republika Bulgaria (Ústava Bulharské republiky, dále jen „Ústava“), zejména články 4, 6, 32 a 57

Rozsudek Ústavního soudu (Konstitucionen sad) č. 15 ze dne 26. října 2021 ve věci týkající se ústavního práva č. 6/21

Graždansko-procesualen kodeks (občanský soudní řád), články 127, 146, 280, 288, 292, 293, 546, 547 a 628 až 633

Nakazatelen kodeks (trestní zákoník), článek 128

Zakon za graždanskata registracia (zákon o registru obyvatel, dále jen „ZGR“), zejména články 1 až 5, 8, 9, 12 až 14, 19, 42, 45, 73 až 75, 83, 100 a 101

Zakon za zaštita ot diskriminacija (zákon o ochraně před diskriminací), zejména články 1, 2, 4, 6 a § 1 bod 1 a 17 doplňujících ustanovení

Zakon za balgarskite lični dokumenti (zákon o bulharských dokladech totožnosti), článek 9

Zakon za sadebnata vlast (zákon o organizaci soudů), zejména článek 130

Stručný popis skutkového stavu a řízení

- 1 Podle bulharského zákona o registru obyvatel musí být po narození každého dítěte ve stanovené lhůtě vydán rodný list, který musí povinně obsahovat konkrétně

uvedené údaje, zejména jméno, identifikační číslo, pohlaví a státní příslušnost dítěte (článek 45). Jméno každé osoby zvolí její rodiče a písemně jej sdělí matrikáři při vydání rodného listu (článek 12). Podle článku 19 tohoto zákona schválí změnu křestního jména, jména po otci a příjmení soud na základě písemné žádosti dotčené osoby, zejména je-li to nezbytné ze závažných důvodů. Podle tohoto zákona se změna záznamů o osobním stavu v již vydaných dokladech o osobním stavu provádí cestou soudního nebo správního řízení (článek 73).

- 2 Na základě obou posledně jmenovaných ustanovení podal K. M. H. k Okresnímu soudu Stara Zagora (Rajonen sad Stara Zagora) návrh, aby soud určil, že je ženského pohlaví, a schválil změnu údajů týkajících se jeho pohlaví a jeho jména v jeho rodném listu.
- 3 K. M. H. se narodil dne 7. srpna 1990 v Bulharsku, v obci Stara Zagora (obština Stara Zagora). Dne 10. srpna 1990 vydal správní orgán obce pro K. M. H. rodný list, v němž byl zapsán jako osoba mužského pohlaví. Ačkoliv se K. M. H. narodil s mužskými pohlavními znaky, svým vzhledem, chováním, vnímáním, emocionalitou a chováním se vždy cítil jako žena. Již od nejranějšího dětství se nezajímal o hračky, které byly považovány za hračky pro chlapce, během puberty se začal česat jako žena, malovat se, nosit ženský oděv a vykonávat činnosti typické pro ženy. Od mládí cítil, že jej sexuálně přitahují muži. K. M. H. se choval jako žena, oblékal jako žena a cítil jako žena, u svých rodičů a ostatních rodinných příslušníků však narazil na nepochopení. K. M. H. je v občanském průkazu, který vydalo Ministerstvo vnitra (Ministerstvo na vatrešnite raboti, dále jen „MVR“) Stara Zagora, zapsán jako osoba mužského pohlaví. Vzhledem k tomu, že se jeho vzhled a chování neshodují se záznamem v jeho úředních dokladech totožnosti, má problém najít si práci. V současnosti žije v Itálii a má stálého partnera, který se stará o jeho obživu. Začal s hormonální terapií a přeje si podstoupit chirurgický zákrok ke změně pohlaví, což implikuje rovněž změnu jeho osobního stavu. Změna pohlaví a jména by vedla k překonání každodenních nepříjemností a obtíží při hledání práce. K. M. H. považuje za své lidské právo žít naplněný život v harmonii se sebou samým. Jeho přání změnit pohlaví je vážné a nezvratné.
- 4 V řízení v prvním stupni byla opatřena vyjádření bulharských odborníků na endokrinologii, metabolická onemocnění a andrologii, jakož i stanovisko italského psychologa. Přání navrhovatele projít celým klinickým a terapeutickým procesem k úplné feminizaci bylo potvrzeno. Byla diagnostikována dystrofie (porucha) genderové identity a obtíže v sociálním chování a vztazích. V řízení navíc dva znalci – psychiatr a psycholog – vypracovali znalecký posudek, v němž transsexualismus navrhovatele potvrzují: Chce být vnímán jako osoba jiného pohlaví, což je spojeno s pocitem nespokojenosti s jeho anatomickým pohlavím. Bylo konstatováno, že posuzovaná osoba netrpí tělesnými ani duševními onemocněními. Jedná se pouze o poruchu genderové identity. Posudek objasňuje, že transsexualismus není psychické onemocnění. Vzniká během vývinu pohlaví embrya v těle matky. Lidé s transsexualismem jsou nuceni žít v neustálém nepohodlí a v konfliktu se svou vlastní anatomí i se společností.

- 5 Okresní soud Stara Zagora zamítl návrh K. M. H. rozsudkem ze dne 28. února 2018 jako neopodstatněný. Ačkoliv se u navrhovatele jedná o transsexualismus, bulharské právo nestanoví žádný právní základ pro vyhovění. Bulharské právo nestanoví pravidla, kritéria a podmínky, za kterých nebo na jejichž základě lze návrhu transsexuálních osob na změnu záznamu o jejich pohlaví v rodném listu vyhovět. Zákon stanoví postup změny osobních údajů v již vydaných dokladech o osobním stavu, nikoliv však postup při změně skutečností, na jejichž základě byly tyto údaje zapsány. Z objektivního hlediska bulharské právo nestanoví žádnou možnost určit pohlaví jinak, než na základě primárních pohlavních znaků, a zejména neumožňuje jej určit na základě psychického pohlaví jako vnímání příslušnosti ke konkrétnímu pohlaví. Chybí definice pojmu „transsexualismus“ pro právní účely; mezery v bulharském hmotném a procesním právu nelze vyplňovat přímým použitím článku 8 EÚLP, ačkoliv ta je součástí vnitrostátního práva.
- 6 K. M.H podal odvolání ke Krajskému soudu ve Stara Zagora (Okražen sad Stara Zagora); ten dne 15. června 2018 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil. Odvolací soud uvedl, že zápis v registru obyvatel představuje souhrn údajů, který určitou osobu jako nositele subjektivních práv vymezuje od jiných osob ve společnosti a v rodině. Tyto údaje, mezi které patří jméno a pohlaví dotčené osoby, jsou přebírány do registrů dokladů o osobním stavu a registrů obyvatel. Pohlaví fyzické osoby se určuje při jejím narození na základě primárních pohlavních znaků. Pod „pohlavím“ je podle bulharského práva chápáno „biologické“ a nikoliv „psychické pohlaví“, podmínky pro změnu pohlaví navíc nejsou upraveny zákonem. Nelze proto připustit změnu pohlaví, ledaže by byla nezbytná z důvodu změny tělesných znaků. Ustanovení zákona o registru obyvatel jsou zcela jednoznačná a neponechávají prostor pro jiný výklad. Za těchto okolností neexistují důvody, aby byla povolena změna údajů z registru obyvatel v rodném listu navrhovatele.
- 7 Proti rozsudku odvolacího soudu podal K. M. H. kasační opravný prostředek. Nejvyšší kasační soud (Varchoven kasacionen sad, dále jen „VKS“) připustil kasační opravný prostředek ve vztahu k těmto otázkám: (i) Je porušením bulharského práva, pokud soud rozhodující ve věci odmítne schválit právní změnu údajů o osobním stavu týkající se „pohlaví“ v rodném listu, o kterou je žádáno z důvodu transsexualismu, a to s odůvodněním, že neexistuje zákon, který tuto upravuje provedení této změny? (ii) Je pro vyhovění návrhu na právní změnu původně zapsaného pohlaví osoby nezbytné, aby předtím byl proveden chirurgický zákrok na vnějších pohlavních orgánech? VKS rozsudkem ze dne 28. června 2019 rozhodl, že transsexuálním osobám nelze proti jejich vůli uložit povinnost chirurgického zákroku k pozměnění jejich tělesných znaků jako podmínku pro změnu pohlaví. Podle judikatury ESLP je možnost transsexuálních osob změnit své pohlaví součástí práva na respektování soukromého a rodinného života. Stát je proto povinen zajistit respektování těchto práv a zamezení neodůvodněného zásahu do jejich vykonávání, protože určení pohlaví, jména, sexuální orientace a sexuálního života patří do soukromé sféry chráněné článkem 8 ESLP. Bez ohledu na neexistenci vnitrostátní úpravy vyžaduje zásada

respektování soukromého a rodinného života, aby soud v každém jednotlivém případě posoudil, zda existují hmotněprávní podmínky pro změnu pohlaví jako předpoklad pro právní změnu údajů o osobním stavu týkajících se „pohlaví“ v rodném listě, aby bylo možné dosáhnout potřebné přiměřené rovnováhy mezi veřejným a individuálním zájmem. VKS vrátil řízení odvolacímu soudu k opětovnému přezkumu a uložil mu provedení nových důkazů.

- 8 Krajský soud Stara Zagora (Okražen sad Stara Zagora) se při novém přezkumu řídil závaznými pokyny VKS. Tento odvolací soud nicméně dne 21. listopadu 2019 potvrdil rozsudek soudu prvního stupně, podle kterého se pohlaví nově narozeného jedince určuje při jeho narození na základě primárních pohlavních znaků, tedy jeho biologického pohlaví. V projednávané věci je požadována změna individualizujícího znaku „pohlaví“ osoby z důvodu, že tato osoba vnímá sama sebe jako příslušníka ženského pohlaví. Pohlaví je ovšem biologická a nikoliv sociální kategorie, nezávisí proto na osobním rozhodnutí, nýbrž na anatomii a fyziologii. Odvolací soud opakuje konstatování, že bulharský zákon o registru obyvatel nestanoví žádný postup pro zápis jiného, nového, odlišného druhu pohlaví, včetně takzvaného psychického pohlaví, do rodného listu. Změnu pohlaví lze v tomto řízení provést pouze po provedení změny tělesných znaků. Fyziologicky je dotčená osoba jasně a jednoznačně mužského pohlaví, navzdory tomu, že se vnitřně identifikuje s jiným pohlavím. Z těchto důvodů bylo potvrzeno, že návrh na změnu údajů týkajících se pohlaví a jména v rodném listu je neopodstatněný.
- 9 Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal navrhovatel kasační opravný prostředek. VKS konstatoval existenci protichůdné judikatury, řízení přerušil a generálnímu shromáždění občanskoprávních senátů (dále jen „OSGK“) při VKS navrhl, aby bylo přijato výkladové rozhodnutí. Následně bylo přijato výkladové rozhodnutí č. 2/2020 ze dne 20. února 2023. VKS poté řízení v projednávané věci opět zahájil a připustil kasační opravný prostředek z důvodu rozporu s judikaturou Soudního dvora Evropské unie (zejména s rozsudkem P. v. S. C-13/94, ECLI:EU:C:1996:170) ohledně těchto právních otázek: (a) Mají fyzické osoby právo určit svou vlastní identitu včetně příslušnosti ke konkrétnímu pohlaví? (b) Přestavuje skutečnost, že soud odmítá nařídít změnu pohlaví, jména a identifikačního čísla v dokladech o osobním stavu navrhovatele, který tvrdí, že je transsexuální, nerovné zacházení?

Stručné odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 10 Podle názoru předkládajícího soudu je nejdůležitějším důvodem pro nezbytnost žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce možný rozpor mezi vnitrostátní judikaturou závaznou pro soud a unijním právem.
- 11 Předně je nezbytné připomenout, že bulharský Ústavní soud (Konstytucionen sad) provedl závazný výklad pojmu „pohlaví“, jak jej používá bulharská Ústava (rozsudek č. 15 ze dne 26. října 2021). Vychází z toho, že tento pojem musí být ve

smyslu bulharské Ústavy chápán pouze v jeho biologickém smyslu. Podstatou otázky tedy není, zda je tím či oním způsobem uznáváno právo osoby na určení pohlaví, nýbrž pouze, zda je stát povinen respektovat její sebeurčení ve vztahu k jinému pohlaví, než je pohlaví biologické. V tomto ohledu je proto podle předkládajícího soudu nezbytné přezkoumat, zda je zaručena slučitelnost s požadavky unijního práva, pokud je neomezeně dodržován tento závazný výklad Ústavy, nebo zda tento výklad představuje právní překážku pro zápis změny pohlaví.

- 12 Podle článku 130 odst. 2 ZSV jsou výkladová rozhodnutí závazná pro justiční a správní orgány, pro orgány komunální samosprávy, jakož i pro všechny orgány, které přijímají správní akty. V tomto ohledu je nezbytné vzít v úvahu i mimořádnou pozornost, kterou předkládající soud v následujícím věnuje výkladovému rozhodnutí OSGK při VKS č. 2/2020 ze dne 20. února 2023, které bylo citováno v bodě 7. Podle tohoto rozhodnutí nedává platné bulharské objektivní materiální právo soudu žádnou možnost, aby v řízení podle zákona o registru obyvatel povolil změnu údajů týkajících se pohlaví, jména a identifikačního čísla v dokladech o osobním stavu navrhovatele, který uvádí, že je transsexuální. Bulharský právní řád chápe pojem „pohlaví“ pouze v jeho biologickém smyslu a neumožňuje soudu, aby povolil provedení změny údaje o pohlaví transsexuální osoby ve vydaných dokladech o osobním stavu. Má se za to, že nerespektování rozsudku ústavního soudu je porušením základního zákona, protože se dotýká základních zásad právního státu, jehož základem je Ústava a vnitrostátní zákony. Unijní právo nepožaduje ohledně této otázky jiný závěr, protože právní předpisy upravující osobní stav spadají do příslušnosti členských států, je tedy brána v úvahu jejich národní identita, která je vlastní jejich politickým a ústavněprávním strukturám. Soudní dvůr Evropské unie ponechává právní úpravu osobního stavu a manželství v autonomii členských států Unie. V projednávané věci převažuje veřejný zájem nad zájmem transsexuálních navrhovatelů o povolení změny jejich pohlaví v registrech obyvatel. Změna údajů ve vydaných dokladech o osobním stavu navrhovatele, který uvádí, že je transsexuální, má dopad i na občanskoprávní stav jiných osob, mezi nimiž jsou i nezletilé a nesvéprávné (dětí navrhovatele), jakož i jeho partnera. Důsledkem by bylo určení původu osoby narozením nikoliv ze dvou osob různého pohlaví (matka a otec), nýbrž osob téhož pohlaví; to platné právo Bulharské republiky nepřipouští. Převažující veřejný zájem vyplývá z přezkumu hmotného práva platného v zemi. Zákon o registru obyvatel ani jiný zákon neupravuje, jaký má změna údajů o pohlaví, jméně a identifikačním čísle navrhovatele, který tvrdí, že je transsexuální, účinek na doklady o osobním stavu dítěte navrhovatele, zejména na původ zapsaný v rodném listě, v němž je navrhovatel zapsán jako otec resp. matka. Změna se dotýká cizí právní sféry, aniž jsou důsledky takto provedené změny pro dítě výslovně upraveny. ESLP nerozhodl, že článek 8 EÚLP stanoví hmotněprávní podmínky pro právo transsexuální osoby, která od vnitrostátního soudu státu, který je smluvní stranou Úmluvy, požaduje schválení změny pohlaví ve vydaných dokladech o osobním stavu, a nekonstatoval porušení spočívající v takovémto nesplnění pozitivních povinností státu.

- 13 Předkládající soud spatřuje paralelu rovněž k judikatuře ESLP a připomíná, že ESLP v rozsudcích ze dne 9. července 2020 ve věci Y. T. v. Bulharsko (stížnost č. 41701/16) a ze dne 27. září 2022 ve věcech P. H. v. Bulharsko (stížnost č. 46509/20) rozhodl, že Bulharsko porušilo článek 8 EÚLP, protože stát nedosáhl přiměřené rovnováhy mezi veřejným zájmem a osobním zájmem žadatelů o změnu osobního stavu. ESLP odůvodnil tato rozhodnutí tím, že vnitrostátní soudy navzdory konstatování, že tvrzené pohlaví neodpovídá biologickému pohlaví navrhovatelů, a odmítnutí povolit změnu dokladů totožnosti, protože tato změna není ve veřejném zájmu, nevedly důvody týkající se konkrétního druhu veřejného zájmu ve vztahu k právu navrhovatelů na uznání jejich genderové identity.
- 14 S ohledem na uváděnou judikaturu předkládající soud uznává, že právo na soukromý a rodinný život skutečně zahrnuje možnost transsexuálních osob změnit si pohlaví a že tato skutečnost od státu požaduje, aby zajistil dodržování těchto práv a zabránil neopodstatněným zásahům do jejich výkonu. Vzhledem k tomu, že podle Ústavy jsou ustanovení ESLP přímo použitelná a mají přednost před vnitrostátním bulharským právem, mohou se jich občané před vnitrostátními soudy dovolávat dokonce i tehdy, pokud neexistuje detailní vnitrostátní úprava.
- 15 Předkládající soud proto zastává názor, že objektivní hmotné právo platné v Bulharsku, které zahrnuje jak unijní právo, tak i judikaturu ESLP, neobsahuje zákaz změny údajů týkajících se pohlaví, jména a identifikačního čísla v dokladech o personálním stavu navrhovatele, který tvrdí, že je transsexuální. Vystává otázka, zda výkladové rozhodnutí zavádí vnitrostátní judikaturu, která s transsexuálními osobami zachází méně příznivěji než s intersexuálními osobami či osobami, u kterých je nezbytné provést změnu pohlaví z lékařských důvodů.
- 16 Předkládající soud upozorňuje na skutečnost, že transsexuální osoby bulharské státní příslušnosti změnily pohlaví cestou soudního řízení již před přijetím výkladového rozhodnutí č. 2/2023, i bez chirurgického zásahu nebo hormonální léčby. Právo osob změnit pohlaví v dokladech o osobním stavu bylo uznáno již řadou pravomocných rozsudků bulharských soudů přijatých na základě zákonných ustanovení. Z tohoto důvodu je nezbytné vyjasnit, zda zohlednění uvedeného výkladového rozhodnutí nemá za následek diskriminaci a porušení práva na spravedlivý proces (protože výkladové rozhodnutí prakticky stanoví zákaz právní změny pohlaví transsexuálních osob do budoucnosti).
- 17 Podle názoru předkládajícího soudu představuje tato rozdílná judikatura ve vztahu k osobám, které se nachází ve stejné nebo podobné situaci, rozdílné zacházení, které vyvolává nejistotu a nejasnosti ohledně právního postavení dotčených osob a ohrožuje jejich právo žít v souladu s pohlavím, s nímž se sami ztotožňují. Předkládající soud rovněž připomíná, že podle zásady rovného zacházení musí být „s osobami, které se nachází ve stejné situaci, z právního hlediska nakládáno stejně“.

- 18 Předkládající soud má za to, že změna pohlaví je proces, který by měl probíhat směrem od snadného a vratného (a pro zdraví a život bezpečného) po komplikované a nezvratné (s rizikem pro zdraví a život). Podle této logiky je zapotřebí změnit nejprve jméno a identifikační číslo, jejichž změna je vratná; později může transsexuální osoba, bude-li si to výslovně přát, ze své vůle učinit kroky směřující k nevratným chirurgickým či jiným zákrokům, které změní její fyzické pohlaví. Existuje zájem transsexuální osoby, aby nebyla nucena se nejprve podrobit riskantní biologické léčbě a nevratným chirurgickým zásahům, jako podmínce pro možnost provést později změnu pohlaví ve smyslu osobního stavu.
- 19 Podle názoru předkládajícího soudu by předmětem výkladu měla být i otázka, zda zákaz právní změny údajů v rodném listě neporušuje zásadu rovnosti občanů Unie a zásadu volného pohybu, které jsou zakotveny v článcích 8 a 21 SFEU a stvrzeny článkem 7 Listiny a článkem 8 EÚLP, protože dotčené osoby nejsou schopné prokázat svou totožnost, neboť se prokazují doklady totožnosti, v nichž jsou zapsány jako osoby jiného pohlaví.
- 20 Vzhledem k tomu, že pohlaví je aspektem osobního stavu, musí Soudní dvůr podle názoru předkládajícího soudu přezkoumat, zda z unijního práva vyplývá povinnost bulharských soudů uznat změnu pohlaví bulharského státního příslušníka provedenou v jiném členském státě tím, že nařizuje upravit záznam v dotčených registrech. Opačné řešení by vedlo k tomu, že by tatáž osoba byla v různých členských státech zapsána s různým pohlavím.
- 21 Podle názoru předkládajícího soudu je možné tyto otázky, které jsou relevantní pro rozhodnutí sporu, vyjasnit pouze závazným výkladem unijních předpisů uvedených v předběžných otázkách, který přísluší pouze Soudnímu dvoru Evropské unie.